

Příspěvek se zabývá sledováním faktorů, které by mohly ovlivňovat studijní výsledky v jazyce anglickém u studentů denního studia bakalářského studijního programu, a poskytuje základní informace, které byly získány z dotazníkového šetření v prvních ročnících. Pracovní týmy učitelů angličtiny, zabezpečující výuku na jednotlivých fakultách Univerzity obrany, sledují ve svém výzkumu úspěšnost studentů a jejich vývoj od přijímacích zkoušek až po vysokoškolskou zkoušku z terminologie ve finálním semestru.

Centrum jazykové přípravy univerzity obrany (CJP UO) navázalo na dlouholetou práci a přejalo zkušenosti původních jazykových kateder jednotlivých fakult univerzity. Zajišťuje výuku povinné angličtiny po celou dobu studia na všech třech fakultách a dalšího cizího jazyka na Fakultě ekonomiky a managementu (FEM). Učitelé CJP UO jsou si vědomi důležitosti, kterou představitelé rezortu přikládají jazykové přípravě příslušníků a zaměstnanců Armády České republiky. Proto se snaží co nejefektivněji využívat nových postupů ve výuce jazyků, aby co nejvíce studentů splnilo úspěšně předepsané požadavky pro oblast jazykové přípravy. Stejnou pozornost věnují i problematice testování, jejíž nedílnou součástí jsou i každoroční přijímací zkoušky nových uchazečů o studium na univerzitě.

Přijímací zkouška z angličtiny je povinná pro všechny uchazeče o studium. Podle rozhodnutí akademických senátů jednotlivých fakult musí budoucí student u přijímací zkoušky zvládnout zadaný test alespoň na 50 %, aby uspěl. K přijímacím zkouškám do bakalářského studijního programu by měli přicházet uchazeči s očekávanou vstupní úrovní anglického jazyka přibližně B1 podle tzv. společného evropského referenčního rámce SERR, [1] podle normy NATO STANAG 6001 s úrovní SLP 2222. [2]

Zkouška je písemná, ověřuje znalosti formou padesátiminutového testu, sestávajícího z částí poslech s porozuměním (listening) a čtení s porozuměním (reading). Část *reading* ověřuje v 25 položkách schopnost aplikovat použití gramatických struktur (základní časy v prostém a průběhovém tvaru, přítomný, minulý, předpřítomný, varianty vyjadřování budoucnosti, podmiňovací způsob, schopnost vyjadřovat se rozvíjetými větami, opisné tvary modálních sloves, nepřímá řeč a nepřímá otázka, zájmena, frázová slovesa) v určitém kontextu, dále formulovat krátkou odpověď, transferovat informace a doplňovat daný text, vše na úrovni středně pokročilé (intermediate).

Část *listening* testuje rovněž na 25 položkách porozumění krátkému mluvenému projevu s následným výběrem odpovědi z několikanásobné volby. Zkouška je tematicky zaměřena na oblasti odpovídající popisu SLP 2222 (osobní údaje, rodina, zaměstnání, nákupy, bydlení, doprava a cestování, volný čas a zábava, životní prostředí, zdraví a nemoci, jídlo a stravování). Znalost druhého cizího jazyka se neověřuje.

Abychom byli schopni co nejlépe analyzovat příčiny potíží spojených s jazykovou přípravou, rozhodli jsme se v letošním akademickém roce zahájit dlouhodobé sledování faktorů, které mohou úspěšnost studentů ovlivňovat od přijímacího řízení až po ukončení studia. Sledování provádějí ve vzájemné součinnosti týmy pracovníků CJP UO na jednotlivých fakultách.

Pro letošní akademický rok se na FEM podrobilo zkoušce do bakalářského studijního programu 462 uchazečů, z nichž s úspěšností 50 %, která je předpokladem pro zvládnutí, zkoušku absolvovalo 9 % uchazečů, s úspěšností 70 % jich bylo 60 %. V září 2006 nastoupilo do prvního ročníku 127 studentů. Očekávaná výstupní úroveň má přibližně odpovídat úrovní mezi B2 a C1 podle SERR a SLP 3333 podle STANAG 6001.

Studenti prvního ročníku vyplnili během zimního semestru dotazník, který zkoumal, které faktory by mohly ovlivnit úspěšnost při studiu jazyka a plnění náročných požadavků rezortu na jazykovou znalost absolventů bakalářských studijních programů. V 17 otázkách jsme se zaměřili na údaje o počtu let předchozího studia angličtiny, druh střední školy, dosažené výsledky u eventuálně složených zkoušek (maturita, STANAG 6001, mezinárodně uznávané zkoušky z anglického jazyka včetně státních zkoušek), používané učební texty, týdenní hodinovou dotaci a schéma vyučovací jednotky na střední škole (procvičování dovedností, vyučovací jazyk, výuka odborného jazyka, používání jazykové laboratoře a přítomnost rodi-
lého mluvčího ve výuce).

Po vyhodnocení dotazníků, které vyplnilo 115 respondentů z prvních ročníků během prvních týdnů zimního semestru, jsme získali následující informace:

Z nových studentů univerzity bylo 66 absolventů gymnázií, 38 přišlo ze středních odborných škol, 1 z integrované střední školy, 6 studentů absolvovalo střední vojenskou školu a 4 střední policejní akademii.

Angličtinou se v předchozím běhu studia zabývalo méně než čtyři roky 6 studentů, čtyři roky 18 studentů a více jak čtyři roky 90 studentů.

Maturitní zkoušku složilo 88 studentů s průměrným prospěchem 1,93. Zkoušku STANAG SLP 1111 či SLP 2222 složilo v období od roku 2001 do roku 2005 během studia na střední škole 5 studentů. Do konce kalendářního roku 2006 dosáhlo SLP 1111 sedm studentů, SLP 2222 osm studentů, jeden dokonce SLP 3 ve dvou dovednostech. Jeden student úspěšně zvládl malou státnici před příchodem na univerzitu, dva studenti absolvovali FCE (First Certificate of English), jeden CAE (Cambridge Advanced English).

Nejpoužívanější učebnicí na všech středních školách i nadále zůstává Headway, z které se učilo 62 studentů. Učebnici Matrix používalo 17 studentů, u 6 studentů probíhala výuka podle učebnice Angličtina pro JŠ či Hotline. Dále ve svých odpovědích studenti uváděli tituly jako Angličtina pro samouky, Snapshot, Criss-cross, které se však používaly ojediněle.

Hodinová dotace menší než 3 hodiny týdně byla uvedena v 19 odpovědích, 3 hodiny týdně v 54, více jak 3 hodiny angličtiny týdně navštěvovalo 37 studentů.

Angličtina je subjektivně hodnocena jako spíše lehký předmět v 62 případech, jako těžký v 44.

Co se týče struktury vyučovací hodiny na střední škole, u 60 % studentů převažovala výuka zaměřená na procvičování gramatiky, poslechová cvičení byla zařazována pravidelně ve 32 %, vůbec udává 12 respondentů. V hodinách pravidelně konverzovalo 44 % studentů, vůbec ne 12 %. Dovednost psaní procvičovalo pravidelně 27 %, vůbec ne 19 %.

Odborný jazyk se probíral pravidelně v 6 % případů, vůbec ne v 61 %.

Při klasifikaci studentů přihlíželo ke gramatickým znalostem 48 % vyučujících, ke znalosti slovní zásoby 16 % vyučujících. Schopnost domluvit se v každodenní situaci zohledňovalo u klasifikace 36 % učitelů.

Jazykovou učebnu mohlo využívat při výuce pravidelně 17 % studentů, občas 28 %, vůbec ne 55 % studentů.

Rodilý mluvčí se zapojoval do výuky na střední škole v 27 %, vůbec nebyl k dispozici v 73 % případů.

Mimo údajů získaných z tohoto dotazníku, který nám přináší prvotní informace o nových studentech a skutečnostech, které by mohly ovlivnit jejich jazykové kompetence, jsme rovněž začali v souvislosti s výsledkem přijímací zkoušky z angličtiny sledovat průběžné výsledky jednotlivých studentů během celého bakalářského studia. Znalosti studentů jsou ověřovány vysokoškolskou zkouškou z terminologie ve finálním semestru. Vyučující průběžně hodnotí každého studenta podle výsledků písemných testů a získaného osvědčení podle STANAG 6001. Takto učitelé na FEM UO hodnotili studenty již v předchozích letech a od letošního akademického roku probíhá semestrální hodnocení podle nové Směrnice rektora pro hodnocení studentů vojenského prezenčního studia UO i na ostatních fakultách.

Chtěli bychom zjistit, zda u studentů, kteří dosáhli lepších výsledků u přijímacího testu z jazyka, dochází k odpovídajícímu rozvoji jazykových znalostí a zda jsou schopni postupně dosáhnout požadované jazykové úrovně, nebo jestli výsledky u přijímacího testu byly více-méně nahodilé a jazyková znalost uchazeče není na potřebné úrovni, což by mohlo během studia negativně ovlivnit studentovy výsledky. Proto průběžně sledujeme, jakého bodového ohodnocení dosahují studenti v jednotlivých semestrech a kdy složí zkoušky STANAG patřičné úrovně.

Náročné požadavky na vstupní i výstupní úroveň jazykových znalostí studentů bakalářského studijního programu se uplatňují od letošního akademického roku. Proto již na jaře 2006 probíhaly přijímací zkoušky z angličtiny ve změněné formě. I přesto výsledky dosažené u přijímacích zkoušek často nemusejí odrážet skutečné jazykové znalosti uchazečů, protože mohou být ovlivněny mnoha subjektivními faktory. Naším dlouhodobým záměrem do budoucna je tyto faktory specifikovat a soustředit se na jejich eliminaci. Proto se zaměříme na sledování jazykového vývoje vybraných studentů po celou dobu jejich studia.

Poznámky:

- [1] SERR - Společný evropský referenční rámec pro jazyky je dokument Rady Evropy, který umožňuje porovnávat jazykovou úroveň studentů dosaženou v různých zemích a v různých vzdělávacích systémech. Definuje šest úrovní a umožňuje tak srovnávat různé zkoušky, učebnice, kurzy apod. Pro poněkud dlouhý název se používá i zkratka ERR (angl. CEFRL - Common European Framework of Reference for Languages).
- [2] SLP - Standardized Language Profile: standardizovaný jazykový profil (úroveň jazykových znalostí). Podle normy STANAG 6001 SLP 2 přibližně odpovídá úrovni maturitní zkoušky z anglického jazyka (znalost základních gramatických struktur a znalost slovní zásoby běžných konverzačních témat).

Použité zdroje:

www.unob.cz
portal.unob.cz
<http://www.macmillan.cz/cef.htm>
<http://www.cdail.cz/vts/CLANKY/vts23/2305.pdf>